

Після конституційного затвердження державного статусу української мови, а також введення її як обов'язкового предмета впродовж п'яти років навчання для іноземних студентів у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації збільшилося соціальне замовлення на вивчення української мови як іноземної на території України та за кордоном. Різноманітні суспільні зміни також сприяли цьому, що і зумовило необхідність створити чи удосконалити підручники, навчальні посібники, методики навчання, програми з української мови як іноземної тощо. А це все, відповідно, стимулювало розвиток методики викладання української мови як іноземної (МБУМІ) як окремої науково-практичної дисципліни.

Особливість монографії в тому, що основну увагу ми звернули не тільки на різноаспектний аналіз системи понять МБУМІ, виражених фаховою лексикою, але й здійснили спробу з'ясувати специфіку методики викладання української мови як іноземної, визначити її місце серед суміжних галузей.

На основі максимально доступних українських і закордонних наукових та навчальних праць, присвячених питанням української мови як іноземної, виявили час зародження, визначили закономірності становлення досліджуваної галузі.

Фахова мова МБУМІ розвивалася не ізольовано. Вона увібрала поняття із суміжних галузей, передусім педагогіки (дидактики), лінгвістики, психології. На сучасному етапі великий вплив на поповнення системи фахових понять має сфера інформаційних технологій.

Терміни як основні одиниці професійного спілкування

фахівців з української мови як іноземної ще не були об'єктом лінгвістичного опису. Дослідження сучасних українських науковців присвячені аналізу термінів суміжних із МВУМІ наук, наприклад, О. Зелінська та М. Разумейко описали педагогічну лексику української мови. Лінгводидактичну термінолексику в контексті її професійного засвоєння проаналізувала Н. Бородіна. В. Авраменко дослідила розвиток навчальної терміної лексики у процесі розбудови української системи освіти наприкінці XIX ст. – на початку 30-х років XX століття.

Н. Захлюпана та І. Кочан, Л. Лушпинська та М. Наумчук, М. Пентилюк уклали словники термінів з методики викладання української мови як рідної.

За кордоном терміни лінгводидактики з лексикографічною метою проаналізували науковці Є. Азімов, Т. Балихіна, Р. Галісон, Б. Глухов, К. Джонсон, Х. Джонсон, Д. Косте, М. Львов, В. Мьодунка, Д. Платт, Д. Поуві, Д. Річарде, Е. Хінкел, І. Чолш, О. Шульц, А. Щукін та ін.

Окремі терміни, що стосуються методики викладання української мови як іноземної, розглядали О. Антонів, А. Бронська, Н. Василенко, Л. Васильєва, О. Демська, І. Кочан, Д. Мазурик З. Мацюк, М. Мовчан, Г. Онкович, О. Палка, Л. Паламар, Н. Присяжнюк, Л. Селіверстова, Б. Сокіл, Н. Станкевич, Г. Тимошик та ін. У наукових статтях мовознавці з'ясовували семантику різних термінів в контексті вирішення певних лінгводидактичних завдань.

Різноаспектний лінгвістичний опис термінів, які функціонують у досліджуваній сфері, не тільки впливає на їх унормування, але й дає змогу простежити динаміку формування МВУМІ.

Мета розвідки – комплексно проаналізувати терміносистему методики викладання української мови як іноземної, виявити та описати особливості її розвитку, будови, функціонування.

Матеріалом дослідження стало понад 2600 термінів, які функціонують у створених в Україні та за кордоном наукових працях і навчальних виданнях, присвячених українській мові як іноземній (понад 140 навчальних посібників і підручників з української мови як іноземної, Інтернет-курси, навчальні програми, монографії, методичні посібники, збірники наукових статей, основними з яких стали „Українська мова як іноземна. Проблеми методики викладання” (Ялта, 1994), „Теорія і практика викладання української мови як іноземної” (Випуски 1–10; Львів, 2006–2014), „Науково-методичні проблеми мовної підготовки іноземних студентів” (Київ, 2008), „Українська мова як іноземна” (Львів, 2011), „Українська мова у світі” (Львів, 2012, 2014), автореферати дисертацій, статті з періодичних і наукових видань.

У монографії вперше виокремлено етапи формування фахової лексики МВУМІ, зокрема виявлено джерела, чинники, способи, рівні її розвитку. Запропоновано методологію аналізу термінного складу новосформованої науки.

Усе це відкриває перспективу дослідження терміносистеми МВУМІ в динаміці.

Бібліографія розвідки максимально охоплює всі навчальні видання з української мови як іноземної, найважливіші наукові праці, які можуть стати корисним матеріалом для майбутніх досліджень у цій сфері.

Систематизовані принципи впорядкування

термінолексики забезпечують можливість створювати рекомендації щодо вживання доцільних із погляду мовної норми термінів.

Загалом розвідка стимулює пошук нових підходів стосовно дослідження методики викладання української мови як іноземної.

Оскільки значну увагу ми присвятили не лише формуванню термінофонду МВУМІ, але й історії зародження описаної галузі, її особливостям, тому робота може бути цікавою і для термінознавців, і для фахівців з української мови як іноземної.